



Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar ve Sorunların Kaynakları Konusundaki Değerlendirmeleri¹

Yasemin Betül BUĞDAYCI², Öznur TULUNAY ATEŞ³

Öz

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmenlerinin öncesi eğitimde karşılaştıkları sorunları öğretmen ve yönetici görüşlerine göre belirlemek ve bu sorunlara yönelik çözüm önerileri geliştirmektir. Araştırmanın çalışma grubunu 2020-2021 eğitim öğretim yılında MEB' e bağlı resmi anaokulları ve anasınıfı bulunan ilkokullarda görevli 30 okulöncesi öğretmeni ve 12 yönetici oluşturmaktadır. Araştırmada veriler nitel araştırma deseninde tasarlanmıştır. Veri toplama aracı olarak görüşme formu kullanılmıştır ve veriler içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Katılımcıların büyük çoğunluğu; aile tutumu, Milli Eğitim Bakanlığı teşkilatı ve eğitim politikalarından kaynaklı sorunlar yaşadığını belirtmektedirler. Öğretmen ve yöneticilere göre, eğitim sürecinin uzun olması, yardımcı personel yetersizliği, ailelerin okul öncesi eğitim hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, eğitim sürecinde öğretmene müdahalenin fazla olması, Milli Eğitim Bakanlığı teşkilatından kaynaklı sorunlar ve finansal yetersizlikler okul öncesi eğitimdeki temel sorunlar arasındadır. Öğretmenler, okul öncesi eğitimde karşılaşılan sorunların çözümüne yönelik olarak, okul öncesi eğitimin kapsamı ve önemi hakkında bilgi veren veli seminerleri düzenlenmesi, okul öncesi öğretmenlerinin dinlenmesi ve zorunlu ihtiyaçların karşılanabilmesi için mevzuata tenefüs süresinin eklenmesi ve okul öncesi eğitimin zorunlu eğitim kapsamına alınması yönünde önerilerde bulunmuşlardır.

Anahtar Kelimeler: Eğitim sorunları, okul öncesi eğitim, okul öncesi öğretmeni, yönetici.

The Problems of Preschool Teachers in the Education Process and Their Evaluations of the Sources of the Problems¹

Abstract

The aim of this research is to determine the problems that preschool teachers encounter in pre-school education according to the opinions of teachers and administrators and to develop solutions for these problems. The study group of the research consists of 30 preschool teachers and 12 administrators working in official kindergartens and primary schools with kindergartens affiliated to the Ministry of National Education in the 2020-2021 academic year. The data in the study were designed in a qualitative research design. A semi-structured interview form was used as a data collection tool and the data were evaluated with content analysis. The majority of the participants state that the problems in schools are because of family attitudes, the organization of the Ministry of National Education, and education policies. According to the teachers and administrators, the long education process, the shortage of support staff, families do not have enough information about preschool education, too much intervention for the teacher in the education process, problems and financial inadequacies arising from the organization of the Ministry of National Education are among the main problems in pre-school education. Teachers made suggestions to organize parent seminars giving information about the scope and importance of pre-school education, to include recess time in the legislation so that pre-school teachers can rest and meet the compulsory needs, and to include pre-school education in the scope of compulsory education, in order to solve the problems encountered in preschool education.

Keywords: Educational problems, preschool education, preschool teacher, administrator.

¹ Bu çalışma 13. Uluslararası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresi – ICONTE 2022 kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Sorumlu yazar, Öğretmen, Selçuklu Belediyesi Saygı Anaokulu, Konya/Türkiye, ysmnbuğdayci@gmail.com, ORCID: orcid.org/0000-0003-4797-4809

³ Unvan, Doç. Dr., Burdur/Türkiye, otates@mehmetakif.edu.tr, ORCID: orcid.org/0000-0003-1784-7227

Makale Geçmişi
Makale Türü
Önerilen Atf

Geliş: 20.05.2022

Kabul: 13.06.2022

Yayın: 30.06.2022

Araştırma Makalesi

Buğdaycı, Y. B. & Tulunay Ateş, Ö. (2022). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecinde Yaşadıkları Sorunlar ve Sorunların Kaynakları Konusundaki Değerlendirmeleri. *Uluslararası Liderlikte Mükemmellik Arayışı Dergisi (ULMAD)*, 2 (1), 2-11.

Giriş

Okul öncesi eğitim; toplumun kültürel değer yargıları ekseninde çocukların kişisel özellikleri ve gelişim aşamalarına uygun, bedensel, zihinsel, duygusal, sosyal, dil ve psiko-motor gelişimlerini destekleme amaçlı ortam ve imkânlar sağlayarak çocukları en iyi şekilde ilköğretime hazırlayan sistemli bir eğitim sürecidir (Ada ve diğerleri, 2014). Okul öncesi eğitim davranış geliştirme sürecinin ilk basamağını oluşturur ve çocuğun doğduğu günden başlayıp ilköğretime kadarki dönemi kapsar (Akyürek, 2020). Yapılan araştırmalar sonucu nitelikli erken çocukluk eğitim programlarında yer alan ve tam gün eğitim gören çocukların okul başarılarının olumlu şekilde geliştiği belirtilmiştir (Ada ve diğerleri, 2014; Carnes ve Albrecht, 2007).

Türkiye’de cumhuriyetin ilanından itibaren, okul öncesi eğitimin etki ve getirilerinin diğer kademelerde doğrudan gözlenememesi ve maliyetinin yüksek olması sebebiyle öncelik ilköğretime verilerek okul öncesi eğitim göz ardı edilmiştir (Ergen ve Günay, 2019). 1960 yılından itibaren okul öncesi eğitimin önemi anlaşılmış, yapılan düzenlemeler ile anasınıfı ve anaokulu açılması ve bu kurumlarda görev yapabilecek nitelikte öğretmen yetiştirilmesi amacıyla çalışmalar başlatılmıştır (Ergen ve Günay, 2019).

2005 yılı itibariyle Türk eğitim politikasında; okul öncesi eğitime öncelik verilmesi, okul öncesi eğitimin yaygınlaşması ve okullaşma oranının artırılması amacıyla sistemli çalışmalar gerçekleştirilmiştir. Bu kapsam doğrultusunda 2006’da yapılan, 17. Millî Eğitim Şurası’nda, okul öncesi eğitimin 60-72 ay grubundaki çocuklar için zorunlu hale getirilmesi kararı alınmış (Millî Eğitim Bakanlığı [MEB], 2006) ve bu karar doğrultusunda, Millî Eğitim Bakanlığı 2009-2010 eğitim öğretim yılında, 5 yaş grubu çocuklara pilot il seçilen 32 şehirde zorunlu okul öncesi eğitim sağlamıştır. 2023 Eğitim Vizyon Belgesi’nde (MEB, 2018) ve 2017-2019 Orta Vadeli Programı’nda (Kalkınma Bakanlığı, 2016) okul öncesi eğitimin zorunluluğuna yönelik hedefler konularak bu doğrultuda gerekli çalışmalar yapılacağı belirtilmiştir. 2018-2020 Yeni Orta Vadeli Program’da (Kalkınma Bakanlığı, 2017) ise “beş yaş grubu çocuklar başta olmak kaydıyla okul öncesi eğitimin, yaygınlaştırılması” hedeflerine yer verilmiş ancak alınan kararlara rağmen ülkemizde okul öncesi eğitim zorunlu hale getirilememiştir (Akyürek, 2020). Belirlenen hedefler başarıya ulaşmamış olsa da, okul öncesi eğitime verilen önemin giderek artması ile birlikte okul öncesi eğitim kurumlarının fiziki imkânları, öğrenci mevcudu, öğretmen niteliği, okul öncesi öğrencilerine kazandırılması hedeflenen bilgi ve beceriler, veli davranışlarının uygulamaya yansımaları, toplumun okul öncesi eğitime bakışı gibi konuların ön plana çıktığı görülmektedir (Can ve Kılıç, 2019).

Alanyazında okul öncesi eğitimde sıklıkla görülen sorunlarla ilgili araştırmalar incelendiğinde; okul öncesinde yönetim sorunları (Ada ve diğerleri, 2014), zümre arkadaşlarından kaynaklı sorunlar (Zayımoğlu Öztürk ve diğerleri, 2015), anne baba tutumlarının eğitime yansımalarından kaynaklı sorunlar (Avcı, 2021; Günalp, 2007), okul ve sınıflardaki fiziki yapıdan kaynaklı sorunlar (Öğülmüş ve Özdemir, 2013), okul öncesi eğitimin öneminin gerektiği ölçüde anlaşılabilmesi, materyal eksikliği, yardımcı personel talebinin karşılanamaması (Can ve Kılıç, 2019), öğretmenlerin gözlemlerini yazarak belgeleme alışkanlığından uzak olması (Alvestad ve Sheridan, 2014), okul öncesi yaş grubu çocuklarında gözlenen davranış sorunları (Alisinanoğlu ve Kesicioğlu, 2010), öğretmenlerin kaynaştırma eğitiminde karşılaştıkları problemler (Koçyiğit, 2015; Tuş ve Çiftçi Tekinarslan, 2013), okul öncesi eğitimin başlangıcında yaşanan uyum sorunları (Başaran ve diğerleri, 2014; Özbey, 2010) gibi konuların çalışıldığı görülmektedir. Okul öncesi öğretmenlerinin daha istekli ve verimli görev yapabilmeleri için çalıştıkları kurumda sorun yaşamamaları ve görev yerlerinde olumlu ilişkiler kurmaları büyük önem taşımaktadır. Kurum içi ilişkilerde yaşanan problemler

çalışanların kendilerini örgütün bir parçası olarak görmelerini ve güven içinde görevlerini yapmalarına engel olabilmektedir.

Okul öncesi eğitim, doğası gereği insan odaklı olduğu için sürekli etkileşim içinde olmak ve gayri resmi ilişkiler kurmak burada görev yapan öğretmenler için zaruridir. Bunun için öğretmenler, ılımlı bir etkileşim ortamı oluşturmak ve bunu sürdürmek için üstün bir gayret sarf etmektedirler (Kelly ve Berthelsen, 1995). Bunun yanında okul öncesi öğretmenleri, sadece öğretimle ilgili konular üzerinde daha fazla durmakta, okul birimlerinin işleyişi, velilerle iletişim ve akademik konularda kendilerini geliştirme süreçlerine daha az yoğunlaşmaktadırlar (Kokkosi ve diğerleri, 2021).

Okul öncesinde görev yapan öğretmenlerin yaşadığı sorunların ortaya konulup, bunların etkili şekilde çözülmesi, okul öncesi öğretmenlerin ve yöneticilerin iş verimliliğini artırmak ve niteliklerini güçlendirmek açısından önemlidir. Çocuğun gelişiminde büyük önem taşıyan nitelikli okul öncesi eğitim verilebilmesi için, sorunların belirlenerek bunlara yönelik çözüm önerileri sunulması, araştırmacılar tarafından dikkat çekilen konuların dikkate alınması ve iyileştirmeye gidilmesi önem taşımaktadır (Ağgül Yalçın ve Yalçın, 2018).

Bu kapsamda yapılan araştırmada; okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecinde yaşadığı sorunların neler olduğunu, bu sorunların kaynakları konusundaki değerlendirmelerini ve çözüm önerilerini belirlemek amaçlanmıştır.

Bu genel amaç doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere cevap aranmıştır:

1. Okul öncesi öğretmenleri eğitim sürecinde hangi sorunlar ile karşılaşmaktadır?
2. Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar nelerden kaynaklıdır?
3. Eğitim sürecinde yaşanan sorunların çözümlerine yönelik önerileriniz nelerdir?

Yöntem

Araştırma Modeli

Çalışma nitel araştırma deseni kullanılarak yürütülmüştür. Yıldırım ve Şimşek'e (2021) göre, nitel araştırma deseni kullanılarak sürdürülen araştırmalarda gözlem, görüşme vb. teknikler kullanılarak veri toplanmakta; algı ve olayların, doğal ortamında bütüncül ve gerçekçi şekilde ortaya konulmasına yönelik süreç izlenmektedir.

Çalışma, nitel araştırma türlerinden durum çalışmasıdır. Yıldırım ve Şimşek'e (2021) göre, nitel durum çalışmasında bütüncül olarak araştırılan etkenlerin mevcut durumdan nasıl etkilendikleri üzerine odaklanılır. Durum çalışmasındaki en önemli kriter, bir durumdaki tüm etkenlerin (bireyler, olaylar, ortam, süreçler vb.) derinliğine araştırılmasıdır.

Bu araştırmada, okul öncesi öğretmenlerinin ve yöneticilerin görüş ve deneyimlerinden faydalanılarak, okul öncesi eğitimin temel sorunları hakkında detaylı bilgi sahibi olabilmek ve mevcut sorunlara dönük çözüm önerileri geliştirebilmek amacıyla nitel araştırma deseni kapsamında durum çalışması tercih edilmiştir.

Çalışma Grubu

Araştırmanın ulaşılabilir evrenini, Konya ili Selçuklu merkez ilçesinde 2021-2022 eğitim öğretim yılında MEB'e bağlı resmi anaokulu ve anasınıflarında görev yapan öğretmenler ve yöneticiler oluşturmaktadır. Araştırmada kolay ulaşılabilir durum örnekleme kullanılmıştır. Araştırmacı tarafından ziyaret edilen okullarda gönüllü olarak araştırmaya katılmak isteyen 30 okul öncesi öğretmeni ve 12 yöneticiye gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra onlardan veri toplama aracını doldurmaları talep edilmiştir. Araştırmada toplam 42 kişi olup bunların; 7'si erkeklerden, 35'i kadınlardan oluşmaktadır. Katılımcıların görevli olduğu okullarda ikili eğitim yapılmaktadır. Araştırmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin 27'si bağımsız anaokulunda görevli olup, 15'i bünyesinde ana sınıfı bulunan ilkokullarda görev yapmaktadır.

Veri Toplama Araçları ve Yöntemi

Araştırma kapsamında verilerin toplanmasında nitel araştırmalarda yararlanılan yarı yapılandırılmış görüşme tekniği kullanılmıştır. Bu konuda uzman görüşleri ve araştırmalarda kullanılan veri toplama araçları esas alınmıştır. Bu doğrultuda eğitim bilimleri alanında çalışan iki uzmanın görüşüne başvurulmuştur.

Ekiz'e (2013) göre yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde; araştırmacı, katılımcılara esneklik tanıyarak önceden hazırlanmış görüşme sorularının yeniden düzenlenmesine ve tartışılmasına imkân tanır. Yıldırım ve Şimşek' e (2021) göre görüşme formu, benzer konulara yönelmek için farklı katılımcılardan aynı tür bilgilerin edinilmesi amacıyla hazırlanır.

Araştırma verileri, araştırmaya katılmayı kabul eden yönetici ve öğretmenlerin katılımı ile 10-15 dakika süren görüşmeler ile toplanmıştır. Araştırma sonucunda görüşmelerin güvenilirliğini sağlayabilmek için elde edilen veriler üzerinde değişiklik yapılmamış, ham veriler okuyucuya sunulmuştur. Görüşme yapılan katılımcıların kimlikleri araştırma kapsamında gizli tutulmuş ve katılımcı görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak Ö1, Ö2, Ö3...; Y1, Y2, Y3... , şeklinde kodlanmıştır. Yapılan bu kodlamalarda öğretmen olan katılımcılar "Ö" yönetici olanlar ise "Y" harfi ile ifade edilmiştir.

Verilerin Analizi

Araştırma verileri, nitel analiz türlerinden, içerik analizi yöntemi kullanılarak değerlendirilmiştir. Nitel veri analizi tümevarımcı, açıklayıcı, yenilikçi ve keşfedici özelliklere sahiptir (Ekiz, 2013). Yıldırım ve Şimşek (2021) nitel veri analizinin 4 aşamada yapıldığını belirtmiştir. Bu aşamalar sırasıyla; verilerin kodlanması, temaların bulunması, kategori ve temaların düzenlenmesi, bulguların tanımlanması ve yorumlanmasıdır.

Araştırmacı; nitel veri analizinde toplanan verilerden yola çıkarak, elde edilen verilerin içerisindeki olay ve olguların görünmeyen noktalarını keşfetmeyi ve bu bulguları anlamlı bir yapıya kavuşturmayı amaçlar (Yıldırım ve Şimşek, 2021). Öğretmenlerin ve yöneticilerin görüşme sorularına verdikleri tüm cevaplar ayrı ayrı analiz edilmiş ve benzer ifadeler aynı kategoride toplanmıştır. Ayrıca birbiriyle ilişkili olan farklı soruların verileri de aynı kategori altında birleştirilmiştir. Araştırma sorularına birden çok sorun belirtilmesi nedeniyle sorun sayısı kişi sayısından fazladır. Araştırma verilerinin analizi sonucunda 27 tema belirlenmiş ve verilerin analizi bu temalara göre yapılmıştır.

Geçerlilik ve Güvenilirlik

Araştırma güvenilirliğinin sağlanabilmesi için araştırmanın yöntemi, araştırma aşamasında izlenen süreçler açık bir şekilde ifade edilmiş; veri toplama aracı olarak kullanılan görüşme formunda yer alan soruların açık, anlaşılır ve yönlendirme içermeyecek şekilde sorulmasına dikkat edilmiştir.

Araştırmanın başlığı, problemi ve alt problemlerinin bütünlük sağlaması, toplanan verilerin detaylı şekilde raporlaştırılması ve ulaşılan sonuçların ayrıntılı biçimde açıklanması nitel araştırmanın geçerliliğine hizmet etmektedir. Ayrıca, tüm katılımcılara yöneltilen üç sorunun basılı olarak iletilmesi ve bu sorulara yanıtların alınması ile olası sistematik bir hatanın önüne geçilmiştir. Araştırmanın geçerlilik ve güvenilirliğini sağlamak amacıyla katılımcıların görüşlerinden doğrudan alıntılar yapılarak bulgular bölümünde sunulmuştur.

Bulgular

Araştırmada ulaşılan bulgular alt problemlerdeki sıra ile aşağıda verilmiştir.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecinde Yaşadıkları Sorunlara Yönelik Görüşleri

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında, görüşmeler sonucu elde edilen bulgular Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1

“Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecinde Yaşadığı Sorunlar Nelerdir?” Sorusuna Yönelik Görüşler

Temalar	Öğretmen ve yönetici görüşlerine göre kategoriler	f
Mevzuat	Eğitim sürecinin uzun olması	22
	Eğitim sürecinin aralıksız olmasının sorunlara neden olması	3
	Mevzuat yetersizliği	2
Personel	Yardımcı personel eksikliği	12
	Sınıflarda yardımcı personelin olmaması	2
Okul	Eğitim materyallerinin yetersizliği	9
	Sınıf mevcutlarının kalabalık olması	8
	Fiziki şartların yetersizliği	5
	Sınıfların donanımsal yetersizliği	4
	Bahçenin ve oyun alanlarının yetersizliği	3
	Sınıfların çocukların ilgisini çekecek şekilde düzenlenmemesi	3
	Araç gereç ve oyuncak yetersizliği	1
	Velilerden malzeme temini	1
	Bazı anasınıflarında karma yaş gruplarının olması	1
	Öğrenci	Gelen öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin düşük olması
Okula başlama yaşının düşürülmesiyle eğitimin öz bakıma yönelmesi		2
Mesleki Değer	Okul öncesi öğretmenlerine gereken değer verilmemesi	2

Tablo 1 incelendiğinde, katılımcı görüşlerine göre en yüksek değer alan 3 tema, okul (35 kişi), mevzuat (27 kişi) ve personel (14 kişi) olarak ele alınmıştır. Katılımcı görüşlerine göre sırasıyla en yüksek değer alan kategorilere ilişkin bazı katılımcıların görüşleri aşağıya çıkarılmıştır:

Katılımcılar eğitim sürecinin uzun olması konusunda düşüncelerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmiştir.

“Ders saatlerinin kesintisiz 50 dk. Olması” Ö29.

“Temel sorun ders sürelerinin 50 dk. Üzerinden hesaplanarak aralıksız eğitim vermek” Y5.

“Öğretmenlerin ders aralarında dinlenme saatlerinin olmaması” Y9.

Yardımcı personel eksikliği konusunda katılımcılar;

“Sınıf içinde ve dışında öğretmene yardımcı olabilecek personelin olmaması” Ö1.

“Sınıflarda yardımcı personelin olmaması” Y1 gibi sorunlara dikkat çekmiştir.

Katılımcılar tarafından eğitim materyallerinin yetersizliği konusunda aşağıdaki durumlar belirtilmiştir:

“Eğitim materyallerinin yetersizliği” Y8.

“Malzeme, kaynak yetersizliği” Y10.

“Sınıfların çocukların ilgisini çekecek şekilde düzenlenmemesi” Ö7.

“Sınıflardaki donanım yetersizliği” Ö16.

Gelen öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin düşük olması konusundaki katılımcı ifadeleri ise aşağıdaki gibidir:

“Anne babaya aşırı bağımlı ve çok özgür çocuklarla okula uyum süreci” Ö26.

“Öğrencileri ailelerinin çok şımartmasından dolayı okuldaki kurallara uyum sağlamadaki güçlük” Ö27.

“Gelen öğrencilerin hazırbulunuşluk seviyelerinin iyi olmaması” Y1.

Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecinde Yaşadıkları Sorunların Kaynaklarına Yönelik Görüşleri

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında, görüşmeler sonucu elde edilen bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

“Okul Öncesi Öğretmenlerinin Eğitim Sürecinde Yaşadığı Sorunlar Nelerden Kaynaklıdır?” Sorusuna Yönelik Görüşler

Temalar	Öğretmen ve yönetici görüşlerine göre kategoriler	f
Aile Tutumu	Ailelerin okul öncesi eğitim hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması	12
	Eğitim sürecinde velilerin öğretmene fazla müdahale etmesi	8
	Öğretmene bakıcı muamelesi yapılması	8
	Aile ve okul arasında tutum birliğinin olmaması	6
	Velilerin düzenli şekilde çocukların fotoğrafını istemesi	2
Milli Eğitim Bakanlığı Teşkilatı	Milli Eğitim Bakanlığında kaynaklı sorunlar yaşanması	6
	Okul yöneticilerinin okul öncesi eğitim ve önemi konusunda bilgi eksikliklerinin olması	4
	Nitelikli eğitici ve öğretici kaynak kitap yetersizliği	3
Eğitim Politikası	Milli Eğitim Müdürlüğünden kaynaklı sorunlar yaşanması	2
	Finansal yetersizlikler	5
	Okul öncesi eğitime yeterli kaynak ayrılmaması	5
	Okul öncesi eğitime gereken önemin verilmemesi	5
	Planlama ve yönetim eksikliğinden kaynaklı sorunlar yaşanması	4
	Kaynaştırma öğrencilerinin sınıfta kalma sürelerinden kaynaklı sorunlar yaşanması	2
	Mevzuat kaynaklı (kanun, yönetmelik vb.) sorunlar yaşanması	2
Teori ve uygulama konularının birbiriyle örtüşmemesi	2	

Tablo 2 incelendiğinde, katılımcı görüşlerine göre en yüksek değer alan 3 tema, aile tutumu (36 kişi), eğitim politikası (24 kişi) ve Milli Eğitim Bakanlığı teşkilatı (15 kişi) olarak belirlenmiştir. Katılımcı görüşlerine göre sırasıyla en yüksek değer alan kategorilere ilişkin bazı katılımcıların görüşleri aşağıya çıkarılmıştır.

Katılımcılar, ailelerin okul öncesi eğitim hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması konusundaki düşüncelerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmiştir.

“Anne baba tutumlarındaki sorunlar ve beklentiler” Y4.

“Okul öncesi eğitimin öneminin yeterince anlaşılması” Ö21

“Velilerin okul öncesi eğitimin amaçlarını yeterince bilmemesi nedeniyle beklentilerinin fazla olması” Y1.

Eğitim sürecinde öğretmene müdahalenin fazla olmasıyla ilgili katılımcılar;

“Velilerin sürekli fotoğraf istemesi ve çocukların bu durumdan tedirgin olması” Ö15.

“Velilerin okul öncesi kurumlarına bakış açıları ve yüksek beklenti içerisine girmeleri” Ö23.gibi sorunlara dikkat çekmiştir.

Katılımcılar tarafından öğretmene bakıcı muamelesi yapılması konusunda aşağıdaki durumlar belirtilmiştir:

“Velilerin okul öncesi eğitimin önemini bilmemesi, bakıcı gibi görmesi” Ö4.

“Okul öncesi eğitimin amacının yanlış anlaşılması, öğretmenin bakıcı olarak görülmesi” Ö28.

Milli Eğitim Bakanlığında kaynaklı sorunlar yaşanması konusundaki katılımcı ifadeleri ise aşağıdaki gibidir:

“Milli Eğitim Bakanlığının mevzuat ve ekonomisinden kaynaklıdır” Ö2.

“Bu sorunların bakanlıktan kaynaklı olduğunu düşünüyorum. Yönetmelik ve kanunlarda eksiklikler olduğu için bu sorunlara çözüm bulunamıyor” Y5.

“Yönetmeliklerden kaynaklanmaktadır” Y11.

Eğitim Sürecinde Yaşanılan Bu Sorunların Çözümlerine Yönelik Öneriler

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında, görüşmeler sonucu elde edilen bulgular Tablo 3’te verilmiştir.

Tablo 3

“Eğitim Sürecinde Yaşanılan Bu Sorunların Çözümlerine Yönelik Önerilerinin Nelerdir?” Sorusuna Yönelik Görüşler

Temalar	Öğretmen ve yönetici görüşlerine göre kategoriler	f
Veli eğitimi	Okul öncesi eğitimin kapsam ve önemi hakkında veli seminerleri düzenlenmeli	14
	Okul öncesi eğitimin önemi sosyal medya ve kamu spotlarıyla halka anlatılmalı	1
	Aileler eğitime dahil edilmeli, düzenli olarak veli toplantılarına katılımları sağlanmalı	1
Mevzuatın düzenlenmesi	İlgili mevzuata yapılacak düzenleme ile okul öncesi öğretmenlerinin dinlenmesi ve zorunlu ihtiyaçların karşılanabilmesi için teneffüs süresi eklenmeli.	8
	Sahadan alınan objektif veriler incelenerek yönetmelikte düzenlemeler yapılmalı	4
	Ders saatleri 40 dk. olarak düzenlenmeli	3
	İlkokul bünyesinden ayrılmalı	1
Ulusal düzeyde düzenlemeler	Okul öncesi eğitim zorunlu olmalı	8
	Bakanlık okul öncesi kurumlarına ayrılan bütçeyi arttırmalı	8
	Kadrolu yardımcı personel istihdamı sağlanmalı	5
	Her sınıfta okul öncesi eğitimi almış yardımcı öğretmen bulunmalı	5
	Sınıf mevcutları düşürülmeli	4
	Okul öncesi sınıflarının teknolojik eksikleri giderilmeli	3
	Bağımsız anaokullarında atölye sınıfları oluşturulmalı	2
	Okulların oyun alanları düzenlenmeli	2
	Teknolojik gelişmelere paralel olarak öğretmen eğitimleri sürdürülmeli	2
	Eğitim programları bölgenin ihtiyaçlarına göre uyarlanabilmeli	2
	Farklı ülkelerdeki eğitim çalışmaları takip edilmeli	1
	Çocukların hazırbulunuşluğunu sağlamak amacıyla uyum haftası bir aya yayılmalı	1
	Yönetim	Okul öncesi eğitim hakkında yeterli bilgiye sahip yöneticiler görev almalı
Kurumların işleyişiyle ilgili idarelerce değiştirilemeyecek net kurallar belirlenmeli		1
Kurum vizyonu belirlenmiş olmalı		1

Tablo 3 incelendiğinde, katılımcı görüşlerine göre en yüksek değer alan 3 tema ulusal düzeyde düzenlemeler (43 kişi), mevzuatın düzenlenmesi (16 kişi) ve veli eğitimi (16 kişi) olarak belirlenmiştir. Katılımcı görüşlerine göre sırasıyla en yüksek değer alan kategorilere ilişkin bazı katılımcıların görüşleri aşağıya çıkarılmıştır.

Katılımcılar, okul öncesi eğitimin kapsamı ve önemi hakkında bilgi veren veli seminerleri düzenlenmeli konusundaki düşüncelerini aşağıdaki cümlelerle ifade etmiştir:

“Okul öncesi eğitimde ailelere seminerler verilerek bilgilendirilmesi sağlanmalıdır” Ö11.

“Okul öncesi eğitim ve eğitim kurumları çeşitleri sosyal medya ve kamu spotlarıyla halka anlatılmalı. Aileler mutlaka eğitime dahil edilmeli, dönemde en az 3 veli toplantısına katılımları sağlanmalı” Ö22.

“Veliler için okulların bünyesinde çeşitli seminerler düzenlenerek okul öncesi eğitimin amaçları, önemi anlatılabilir” Y1

Katılımcılar tarafından İlgili mevzuata okul öncesi öğretmenlerinin dinlenmesi ve zorunlu ihtiyaçların karşılanabilmesi için teneffüs süresi eklenmeli önerisine ilişkin aşağıdaki durumlar belirtilmiştir:

“5 saat teneffüssüz çalışmaya çözüm getirilmesi ya da saatlerin kısaltılması eğitimi daha verimli hale getirecektir.” Ö7.

“Okul öncesi öğretmenleri için teneffüs hakkı düzenlenmeli, hak kayıpları giderilmeli” Ö23.

“Yönetmelik değişikliği yapılarak bu sorunların ortadan kalkacağına düşünüyorum” Y5.

Okul öncesi eğitim zorunlu olmalı konusundaki katılımcı ifadeleri ise aşağıdaki gibidir:

“Okul öncesi eğitimin zorunlu olması birçok sorunu ortadan kaldıracaktır” Ö7.

“Okul öncesi eğitim zorunlu hale getirilip bu konuda aileler bilinçlendirilmeli” Ö12.

“Okul öncesi eğitim zorunlu hale getirilip devlet desteği sağlanmalı” Ö23.

Bakanlık okul öncesi kurumlarına ayrılan bütçeyi arttırmalı konusuna ilişkin katılımcılar;

“Kırtasiye ve beslenme desteğinin devlet tarafından karşılanması” Ö14.

“Devlet destekli bütçe, eşit imkânların sağlanması” Y6.

“Bakanlığın maddi destek sağlaması” Y12.gibi önerilerde bulunmuşlardır.

Sonuç, Tartışma ve Öneriler

Yapılan araştırmada anaokullarında ve ilkokul bünyesindeki anasınıfında görevini sürdürmekte olan okul öncesi öğretmenleri ve bu kurumlarda görev yapan yöneticilerin eğitim sürecinde yaşadıkları sorunlar ve bu sorunların kaynaklarına açıklık getirilmeye çalışılmıştır. Araştırma bulgularına göre okul öncesi öğretmenleri ve yöneticilerin belirttikleri en önemli sorunlar; aile tutumu, eğitim politikası, Milli Eğitim Bakanlığı teşkilatı, okul, mevzuat ve personel temaları yanında ele alınmıştır. Katılımcılara göre en önemli sorun, eğitim sürecinin uzun olmasıdır. İlgili yönetmelik (MEB, 2019) incelendiğinde, okul öncesi eğitimin günde ellişer dakikalık aralıksız⁶ etkinlik saati süre olarak belirlendiği ve okul öncesi öğretmenlerine mola/teneffüs hakkı tanınmadığı görülmektedir.

Araştırmada katılımcılar, aile tutumu temasındaki sorunları ailelerin okul öncesi eğitim hakkında yeterli bilgiye sahip olmaması, eğitim sürecinde öğretmene müdahalenin fazla olması ve öğretmene bakıcı muamelesi yapılması olarak belirtmiştir. Dinçkal ve Başar'da (2019) araştırma bulgularında, öğretmenin mesleki açıdan yetersizliğini sorgulama ve çocuk bakıcısı olarak görülmeyi vurgulamıştır.

Çalışmaya katılan öğretmen ve yöneticilerin bir kısmı da yardımcı personel eksikliği, eğitim materyallerinin yetersizliği, sınıf mevcutlarının kalabalık olması, finansal yetersizlikler, sınıfların donanımsal bakımdan yetersizliği ve fiziki şartların yetersizliği gibi noktalarda sorunların yaşandığını belirtmişlerdir. Can ve Kılıç'ın (2019) bulgularına göre, okul öncesi öğretmenlerinin büyük bölümü malzeme ve donanım eksiklikleri gibi fizikî yetersizlikler sebebi ile öğrenme merkezlerinin oluşturulamaması gibi, önemli sorunların yaşandığını belirtmişlerdir. Benzer şekilde Sildir ve Akın (2017), bulgularında okul öncesi eğitim problemlerini maddi yetersizlik, personel problemleri, veliler ile yaşanan problemler gibi başlıklar altında ele almaktadır. Başaran, Gökmen ve Akdağ (2014) ise yaptıkları araştırmada yaşanan sorunları farklı bir açıdan ele alarak, okulun ilk günlerinde yaşanan sorunlara dikkat çekmiştir. Bu araştırmada çocuğun bu dönemde uyum sorunu yaşamasının başlıca nedenleri ise, çocuğun okula ilk kez başlaması, ailesinden, evinden ilk kez ayrılması olarak açıklanmıştır.

Bir diğer bulguya göre, anne babaya aşırı bağımlı ve çok özgür çocuklarla okula uyum süreci, öğrencileri ailelerin çok şımartmasından dolayı okuldaki kurallara uyum sağlamadaki güçlük, hazırbulunuşluklardaki eksikliklerin ağlamalara sebep olması sorunları belirtilmiştir. Pasif duygusal istismar olarak isimlendirilen çocuğun görmezden gelinmesi, yok sayılması, çocuğa sınır koyulmaması günümüzün önemli bir sorunudur. Araştırmaya katılan okul öncesi öğretmeni ve yöneticilerin bir kısmı, sorunların mevzuat kaynaklı (kanun, yönetmelik vb.), planlama ve yönetim eksikliğinden ortaya çıkan problemler olduğunu belirtmişlerdir. Alvestad ve Sheridan (2014) yaptıkları araştırmada, öğretmenlerin çoğunun müfredat hedeflerine yönelik planlama yerine daha kapsamlı, esnek ve açık bir planlamayı savunmakta ve öğretmenlerin günlük bakımda çocukların ihtiyaçlarını karşılamının önemine vurgu yaptıklarından bahsetmektedirler.

Araştırma bulgularına göre, eğitim sürecinde yaşanan sorunların çözümüne yönelik okul öncesi eğitimin kapsam ve önemi konusunda seminerler düzenlenerek velilerin bilgilendirilmesi, ilgili mevzuata okul öncesi öğretmenlerinin dinlenmesi ve zorunlu ihtiyaçların karşılanabilmesi için teneffüs sürelerinin eklenmesi, ders saatlerinin 40 dakika olarak düzenlenmesi, okul öncesi eğitimin

zorunlu olması, kadrolu yardımcı personel istihdamı sağlanması, sınıfların teknolojik eksikliklerinin giderilmesi, çocukların hazırbulunuşluğunu sağlamak amacıyla uyum haftasının bir aya yayılması gibi önerilerde bulunulabilir.

Ayrıca bu araştırmada belirlenen mevzuat kaynaklı sorunların çözümü için; sahadan alınan objektif veriler incelenerek yönetmelikte düzenlemeler yapılabilir, okul öncesi eğitim kurumlarına bütçeden daha fazla kaynak ayrılarak okulların fiziki yapısı ve donanımsal özellikleri daha etkin hale getirilebilir, okul öncesi eğitimin önemi ve gerekliliği hakkında ailelerin bilinçlendirilmesine yönelik eğitimler verilebilir, okul öncesi eğitim zorunlu hale getirilerek nitelikli bir yapıya kavuşması sağlanabilir ve tüm bunların yanında farklı araştırma yöntemleri ile farklı illerde benzer araştırmalar yürütülerek sorunların niteliği ve boyutu daha net görülebilir.

Kaynaklar

- Ada, Ş., Küçükali, R., Akan, D. ve Dal, M. (2014). Okul öncesi eğitim kurumlarında yönetim sorunları. *Middle Eastern & African Journal of Educational Research*, 12, 32-49.
- Ağgül-Yalçın, F. ve Yalçın, M. (2018). Okul Öncesi öğretmenlerin okul öncesi eğitimin sorunlarıyla ilgili görüşleri: Ağrı ili örneği, *İlköğretim Online*, 17(1), 367-383. <https://doi.org/10.17051/ilkonline.2018.413784>
- Akyürek, M. İ. (2020). Yönetmelik bağlamında okul öncesi eğitimdeki sorunlar: bir fenomenoloji çalışması. *İZÜ Eğitim Dergisi*, 2 (3), 1-18. <https://doi.org/10.46423/izujed.709983>
- Alisinanoğlu, F. ve Kesicioğlu, O. S. (2010). Okul öncesi dönem çocuklarının davranış sorunlarının çeşitli değişkenler açısından incelenmesi (Giresun ili örneği). *Kuramsal Eğitimbilim*, 3(1), 93-110.
- Alvestad, T. & Sheridan, S. (2015). Preschool teachers' perspectives on planning and documentation in preschool. *Early Child Development and Care*, 185(3), 377-392. <https://doi.org/10.1080/03004430.2014.929861>
- Avcı, F. (2021). Okul öncesi öğretmenlerinin eğitim sürecinde yaşanan sorunlar ve sorunların kaynakları konusundaki değerlendirmeleri. [Yayımlanmamış Doktora Tezi]. Eskişehir Anadolu Üniversitesi.
- Başaran, S., Gökmen, B. ve Akdağ, B. (2014). Okul öncesi öğrencilerinin okula uyum sürecinde öğretmenlerin karşılaştığı sorunlar ve çözüm önerileri. *Uluslararası Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2 (2), 197-223.
- Can, E. ve Kılıç, Ş. (2019). *Okul öncesi eğitim: temel sorunlar ve çözüm önerileri*. [Sözlü bildiri] VI. Uluslararası Avrasya Eğitim Araştırmaları Kongresi. Ankara, Türkiye.
- Carnes, G. & Albrecht, N. (2007). Academic and social-emotional effects of full-day kindergarten. *Emporia State Research Studies*, 43(2), 64-72.
- Dinçkal, E. ve Başar, M. A. (2019). Okul öncesi eğitim öğretmenlerinin maruz kaldıkları veli kaynaklı yıldırma davranışları. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (5), 297-316. <https://dergipark.org.tr/pub/ibad/issue/47758/618784>
- Ekiz, D. (2020). *Bilimsel araştırma yöntemleri*. Anı Yayıncılık.
- Ergen, H. ve Günay, T. (2019). Okul öncesi öğretmenlerinin çalıştığı kurumlarda yaşadığı yönetsel sorunlar ile ilgili görüşleri. *Uşak Üniversitesi Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5 (2), 63- 89.
- Günalp, A. (2007). *Farklı anne baba tutumlarının okul öncesi eğitim çağındaki çocukların özgüven duygusunun gelişimine etkisi (Aksaray ili örneği)*. [Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi]. Konya Selçuk Üniversitesi.
- Kelly, A. L. & Berthelsen D. C. (1995). Preschool teachers' experiences of stress. *Teaching & Teacher Education*, 11 (4), 345-357.
- Koçyiğit, S. (2015). Ana sınıflarında kaynaştırma eğitimi uygulamalarına ilişkin öğretmen-rehber öğretmen ve ebeveyn görüşleri. *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 4 (1), 391-415.
- Kokkosı, A., Poulou, M., Koustourakis, G. & Chaniotakis, N. (2021). Preschool teachers' self-reflection issues. *Mediterranean Journal of Education*, 1 (1), 66-76.
- Mercan-Uzun, E. ve Alat, K. (2017). Okul öncesi dönemde uygulanan “okula hazır” eğitim programının ilkokul birinci sınıf öğrencilerinin hazırbulunuşluk düzeylerine etkisi. *OMÜ Eğitim Fakültesi Dergisi*, 36

(2), 59-80.

- Milli Eğitim Bakanlığı (2006). *17. Millî Eğitim Şurası*. <https://ttkb.meb.gov.tr/www/milli-egitimsuralari/dosya/12>
- Milli Eğitim Bakanlığı (2018). *Güçlü yarınlar için 2023 eğitim vizyonu belgesi*. http://2023vizyonu.meb.gov.tr/doc/2023_EGITIM_VIZYONU.pdf
- Millî Eğitim Bakanlığı Okul Öncesi Eğitim ve İlköğretim Kurumları Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik. (2019) Resmî Gazete. Yayın tarihi: 10.07.2019 Sayısı: 30827.
- Öğülmüş, S. ve Özdemir, S. (2013). Sınıf ve okul büyüklüğünün öğrenciler üzerindeki etkisi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi, 1* (2), 271-273.
- Özbey, S. (2010). Okul öncesi çocuklarda uyum ve davranış problemleriyle başa çıkmada ailenin rolü. *Aile ve Toplum Eğitim Kültür ve Araştırma Dergisi, 6* (11), 9-18.
- Sildir, E. ve Akın, U. (2017). Okul öncesi eğitimine ilişkin okul müdürlerinin görüşlerinin incelenmesi. *Amasya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 6* (1), 134-165.
- Tuş, Ö. ve Çiftçi Tekinarslan, İ. (2013). Okul öncesi kaynaştırma eğitimine devam eden özel gereksinimli çocukların karşılaştıkları güçlüklerin annelerin görüşlerine göre belirlenmesi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, (35)*, 151-165
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2021). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*. Seçkin Yayınevi.
- Zayımoğlu Öztürk, F., Kaya, N. ve Durmaz, E. (2015). *Okul öncesi öğretmenlerinin görev sürecinde yaşadıkları eğitimsel sorunlar ve çözüm önerileri*. [Sözlü bildiri]. Uluslararası Okul Öncesi Eğitimi Kongresi. İstanbul, Türkiye.